

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTINO/OGLASI PO CENIKU/POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1 RAČUN POŠT. HRANILNICE 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V ČITELJSKI TISKARNI/ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO/ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČVJEJO/POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 2906

Marchese Gavotti — italijanski špijon.

V prošli številki našega lista smo opozorili javnost na špijonsko delo, ki ga vršijo v naši državi akreditirani zastopniki Italije. Objavljamo dešifriran brzojav glavnega tajnika italijanskega poslaništva Petruccija v Beogradu na gen. konzula Gavottija, v katerem Petrucci daje svojem kolegu direktno špijonsko

nalogo, kar je iz dotičnega teksta za vsakega lajka jasno razvidno. Gospod gen. konzul marchese Gavotti se je tudi takoj po prejemu poverljive naloge vrgel z vso njemu lastno vztrajnostjo in marljivoštvom na delo. Zbiral je podatke po svojih konfidentih in kmalu je uvidel, da se nahaja g. Petrucci v veliki zmoti.

Gospod Gavotti je pač mojster v špijonazi in posebno dobro pozna podlo dušo nekaterih naših Primorcev. V razmeroma kratkem času je bila njegova naloga precizno rešena, nakar je hitel takoj obvestiti njegovo ekscelenco generala Boderera, svojega vrhovnega šefa v SHS, ki se, kakor smo že dokazali,

ne glede na dejstvo, da je tu akreditiran predstavnik kralja Italije, tudi bavi s špijonazo. Kako točne informacije si je znal priboriti plemeniti špijon Gavotti, nam spričuje sledeči dokument, ki smo ga dobili v njegovem lastnem uradu in ga fotografirali še predno ga je odposlal na naslov.

Consolato Generale
di S. M. il Re d'Italia
in Lubiana

Telegramma-posta No. 4626
indirizzato alla R. Legazione d'Italia
Belgrado
Urgente

Generalni konzulat
N. V. kralja Italije
v Ljubljani

Brzojavna pošta No. 4626
naslovljeno na kr. poslaništvo Italije
Beograd.
Hitno

Posizione A-33. Lubiana, 23 settembre 1927
Oggetto Manovre nell'esercito S. C. S. Anno V
Riferimento al telegramma di cotesta R. Legazione in data 5 corrente
Testo Nr. 6387.

Con riferimento al telegramma sopraindicato di cotesta R. Legazione, mi onoro riferire che, se le riservate informazioni da me assunte al riguardo sono esatte, né nel corrente mese né in quello d'ottobre avranno luogo manovre militari nella giurisdizione della divisione della Drava (Slovenia).

Il cassiere della divisione non ricevette finora né il consueto preavviso né le somme costituenti il fabbisogno per le supposte manovre. Il reggimento di artiglieria della divisione della Drava è poi sprovvisto delle munizioni necessarie per le esercitazioni in oggetto, e gli ufficiali di riserva che, come avevo segnalato erano stati richiamati sotto le armi nel mese scorso, sono stati tutti congedati.

Non è peraltro improbabile che abbiano luogo manovre — sebbene non in grande stile — nel prossimo novembre, quando la commissione militare che studia il terreno lungo la frontiera avrà finito i suoi lavori e presentata la sua relazione al Capo di stato maggiore. Tale commissione è composta di due generali, di quattro ufficiali superiori dello stato maggiore e di alcuni altri ufficiali di diverse armi: essa, dopo aver studiato terreno da Susak fino a Longatico — presentemente si trova a Vrhnika presso Lubiana — continuerà i suoi studi fino alla frontiera austro-jugoslava.

Qualora a cotesta R. Legazione risultassero nuovi elementi non conformi a quanto ho qui sopra riferito, sarò grato all' E. V. di volerli tenere informato.

Gavotti.

Gavottiju se je posrečilo v razmeroma kratkem času preveriti, da so informacije, ki jih je imelo poslaništvo popolnoma krive. Dalje je on v tem času ugotovil popolnoma nov dejanski stan, ki ga v gornjem sporočju poslaništva.

Kako dobro je plemeniti špijon Gavotti uredil svojo špijonsko službo, nam spričuje dejstvo, da so vse gornje informacije točne. Njemu se je potom njegovega špijona posrečilo, da je povohal celo v blagajno

Dravske divizije, on pozna tudi municijska skladišča artiljerijskega puška iste itd.

Ob tej priliki spominjamo javnost ponovno na Gavottijevo izjavo proti nam, v kateri doslovno pravi: »Absolutno neresnično in fantastično je, da bi bil dobival kr. italijanski generalni konzulat od orjunaških konfidentov poročila vojaškega značaja.« Mi trdimo, da mu je ravno za gornje poročilo dal podatke orjunaški konfident. To poročilo pa je

izrazilo samo vojaškega značaja in nam jasno spričuje, kaj je »absolutno neresnično in fantastično. Tako smo torej »quod erat demonstrandum« dokazali in lahko pred vsakim forumom dokazemo, ne samo, da je plemeniti gospod marchese Gavotti, generalni konzul kralja Italije v Ljubljani javno v svoji oficijelni uradni izjavi lagal, da je torej tozadevno lažnjivec, ampak smo tudi dokazali, da je italijanski špijon. Plemeniti gospod marchese Ga-

votti je s to roboto izrabljaj našo gostoljubnost, ki je sveta celo nekulturnim narodom. Še več! On je kot akreditiran gost izvršil dejanja, ki so po krivičnem zakonu kaznjiva. V vsaki suvereni državi, mislimo celo Abesiniji, oblasti kaj takega ne bi trpele. Dostojanstvo naše države zahteva, da se tega plemenitega špijona postavi tja kamor spada in pozivamo v to svrhu državno pravdnštvo, da postopa proti njemu po zakonu.

Gavotti.

NOV GAVOTTIJEV POMAGAČ.

Objavljamo, da je g. Fran Menčin konfident plemenitega g. gen. konzula in pozivamo slovensko javnost, naj bo previdna pred njim.

Zopet kri!

Trst, 22. februarja.

20. t. m. zvečer okrog 10. ure sta udrta v Selcah pri Postojni dva neznanca v sobo miličnikov blizu vojašnice. Oddala sta več streliv na prisotno petorico miličnikov, od katerih so se zgrudili trije. Napadalc so izrabili temo ter izginili v gozdu predno sta se ostala dva zavedla in mogla poklicati na pomoč. Pri zasledovanju atentatorjev je sodelovalo vojaštvo, karabineri in milica, vendar brez uspeha. Atentatorje je vzela noč.

Iz Trsta je prispel v Selce takoj povečini fašistovske milice s svojim adjutantom, da se na licu mesta informira o atentatu. Izvršile so se aretacije v masah. Vsi aretiranci so bili prepeljani v Postojno, kjer se vrši neprestano zasliševanje. Eden izmed ranjenih miličnikov je baje spoznal med aretiranci enega izmed atentatorjev.

Preiskava se nadaljuje in iz merodajne strani se zagotavlja, da je rodila popolen uspeh. Baje se je ugotovilo, da je neki bivši jugoslovenski častnik, ki je bil odpuščen iz službe, ker ni bil vreden oficirske časti, organiziral na svojo pest upad preko meje z namenom, ustvariti jugoslovenski - italijanski konflikt. Atentat je torej deo neodgovornih temnih elementov in se mu ne more pripisovati političen značaj.

Stanje ranjenih miličnikov baje ni težko, razven pri enem. Ranjeni so bili od streliv iz pištole »Steler«. Prepeljani so bili v postojnsko bolnico.

Od kraških skal so zopet odmevali strelji, ki bodo pričali celemu svetu, s kakšnimi obupnimi sredstvi se bori zatirani narod proti svojim krvnikom. Nosilci fašistovske strahovlade gaziijo po krvi našega naroda v zasedenem ozemlju že leta in leta nekaznovani, kot da je ta narod obsojen od vse zapadne kulture v smrt in ima obsodbo izvršiti fašist. Našemu narodu ni vzeta je osebna svoboda, kot je danes v Italiji sploh vsakemu Italijanu-nefašistu, on je brezpravna klavna živina.

**GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIĆ IN DRUG**

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24

LISTEK.

BORIS Z:

IZ POZABLJENIH DNI.

Šume bodo skoraj pričele zelezeti in v tem zelenju pozdravljale Djurdjev danak, dan borbe, smrti in vstajanja vsega Jugoslovenstva...

Mnogo je v naši zemlji grobov, katerih se nihče ne spominja in o katerih le s travo porastli kupi prsti in kamenja pričajo, da v njih počivajo oni, ki so se brez pomišljanja žrtvovali in poginili za našo veliko idejo. Sedanjost je šla preko njih, ona se jih ne spominja več. Kadar privede v veselje družbi pogovor na te junake našega naroda, se čuje mogoče le ironična opazka nekoga, ki uživa vse naslade in strasti današnje dobe: »Kdo jih je prosil, kdo je zahteval od njih, da se borijo in umirajo? Lahko bi se veselili mladosti in življenja kot se ga veselimo mi!«

Težko je v takih trenutkih nam, ki vemo, da ti vitezi dejani niso za-

služili tega. Umirali so v trdni veri, da bodo tisti, ki pridejo za njimi, znali spoštovati njihove velike žrtve in ohraniti neokaljeno čast Naroda in Domovine.

Nihče od onih, kojih kosti leže po Dobrudži, planinah Južne Srbije in Albanije in po vseh drugih postajah križevega pota jugoslovenskega naroda, ni zaslužil tega. Tudi ni zaslužil tega on, ki sanja večni san v okolici Soluna, izven mej svobodne domovine, in ki bi danes živ jamčil za drugačno usodo ljubljene nam Domovine.

Prebirajoč Tartaglijevega »Ve-leizdajnika« sem se spomnil nanj, ki že deset let spi v grški zemlji, na pukovnika Dragutina Dimitrijeviča, nazvanega »Apis«.

Ne spominjam se, da bi kdaj kdo za vse, kar je storil za svoj narod, prejel krutejše plačilo od lastnih bratov, kot ga je prejel pok. Dimitrijevič-Apis.

Strmoglavil je avstrofilski režim Aleksandra Obrenovića, da je privedel na srbski prestol Petra Kara-

djordjevića, prvega kralja Jugoslovenov. S pomočjo tajnega združenja »Ujedinjenje ili Smrt«, v katerem je bila zbrana elita srbske vojske in četnikov, je vodil v letih pred svetovno vojno srđito borbo proti vsem neprijateljem Srbstva in Jugoslovenstva. Znano je, da so člani združenja »Ujedinjenje ili Smrt« s svojo mrko odločnostjo privedli vidovdanske atentatorje do velikega dejanja. Vendar pa so postali žrtve podlega intrigantstva tistih, ki danes zavzemajo visoka mesta.

Marsikdo se bo mogoče spomnjal »solunskega procesa«, ki je zahteval smrt Dimitrijevićevo in smrt njegovih najboljših drugov. Bilo je 15. marca 1915, ko je bila dvignjena proti Dimitrijeviću-Apisu obtožnica, da je z nekaterimi člani »Ujedinjenja ili Smrti« snoval atentat na tedanjega prestolonaslednika Aleksandra sedanjega jugoslovenskega Kralja in na Nikolaj Pašića, ki je bil takrat predsednik radikalne vlade. Zgolj iz osebnih ambicij in sovraštva, ki je telo še od usodne noči leta 1903., so obdolžili Apisa nečesa zločinskega

in podlega. Brez vsakih konkretnih dokazov so vrgli na patriotično udruženje »Ujedinjenje ili Smrt« luč anarhistične banditske tolpe, ki hoče s silo preobrniti obstoječe razmere.

Vse to se je godilo v dobi, ko so si nekateri tedanji politiki jako prizadevali, da Srbija sprejme separatni mir z Avstrijo. Omenim naj samo pok. Pašića, Miletića, Protića in bivšega notranjega ministra Božo Maksimovića, ki je z raznimi stvarmi skušal dokazati Apisovo krivdo. Ovira pa so bili vsem tem oni, ki niso hoteli kloniti pred močnimi in silnimi v sramoto Srbije. Zato je moral pasti D. Dimitrijevič-Apis. Kaj je bilo na stvari, lahko razberemo iz besed pok. Stojana Protića, ki se je o Apisovi usodi tako izrazil: »Obstoji pisan dokument, da je Apis iniciator sarajevskega atentata in to je izključevalo njegovo pomiloščenje.« Da se izpopolni ta stavek, moram vsekakor povdariti, da je Avstrija zahtevalo kot predpogoj za separatni mir z izmučeno Srbijo, izročitev onih, ki so inscinerali sarajevski atentat, predvsem

Apisa in komitskega vojvodo Vojna Tankosića. O zadnjem je znano, da ni sprejel mladega Gavrija Principa v svoj komitski odred, ker ga je smatral preslabotnim, pač pa ga je vezbal v metnaju bomb in streljanju.

Tudi radi dogodka, ki nam je skozi svetovni požar prinesel svobodo, je moral poginiti Dragutin Dimitrijevič-Apis.

Na podlagi izpovedb raznih podkupljenih prič so bili obsojeni Apis in tovariši. Višji vojni sud je sicer nekatere pomilostil, potrdil pa je smrtne obsodbo Apisovo, Vulovićevo in Malobabićevo.

Dragutin Dimitrijevič-Apis se je zavedal strašne obtožbe in je vse svoje občutke najjasneje izrazil v svoji oporoki, v kateri piše:

»Akoravno sem obsojen od obeh sodišč na smrt in akoravno mi je preprečeno pomiloščenje Krone, umiram nedolžen v veri, da je bila moja smrt Srbiji iz več razlogov potrebna. Iz tega prepričanja izhaja tudi mirnost, s katero pričakujem mojo zadnjo uro. Naj bo srečna Srbija in naj se uresniči naša sveta zakletva

njegov dom je na razpolago v požig vsakemu italijanskemu kulturonoscu, ki si hoče priboriti visoko čast iz rok svojega predpostavljene. Požigalci, roparji, morilci in tatovi, ki z enim izmed teh nagonov uspešno širijo 2000-letno kulturo med jugoslovenskim življenjem v mejah današnje Italije, postanejo narodni junaki, in njihovo ime tuli počestna sodrga v Rimu, Milanu in drugih mestih, kot ime Odrašenika.

Očetu je odvzeta pravica do otrok, materi iztrgana deca iz naročja, a mladini z batinami prepričen izraz ljubezni do obeh.

Na vse neštete klice na pomoč ni ganila civilizirana Evropa z mezincom, pač pa je natezal fašizem svojo mučilnico vsak dan bolj.

Da se v takih okoliščinah mora roditi odpor v možeh, ki imajo v svojih žilah kri, ne vodo, je razumljivo. To vedo tudi fašisti, ki se ob mraku, čim se v manjšem številu na cesti skrivajo pod prvo streho, kot strahopetni psi, ki stisnejo rep med noge, čim svigne mimo njih najmanjša senca. V zasedenem ozemlju se množijo vedno bolj številni onih »temnih zločinskih elementov«, kot jih nazivljajo italijanski listi ter čakajo prilike, da morejo obračunati s svojimi krvniki.

Vsa italijanska javnost ve prav dobro, kje je iskati vzrok takim obupnim dejanjem trpinčene raje in vsa pošena italijanska javnost četrudi obsoja — razume taka dejanja. Danes ni v Italiji človeka, ki bi se upal to javno priznati, ni ga človeka, ki bi se upal obsoditi vse neštete zločine, zagrešene nad našim narodom. Ker če bi bil kje kdo, bi njego-

ve ustnice onemele, kot so Matteotijeve, ker so se upale govoriti samo deloma resnico.

Zato se tudi ne čudimo zavijanju italijanskih listov, ki hočejo za vsako ceno iskati povod atentata preko meje, pri nas.

Namigavanja v teh listih so diktirana iz višjega mesta in hočejo odvrniti pozornost sveta od pravega vzroka tragedije. Priznanje dejstva ne bi bilo v skladu z 999 kriticami himne o italijanski 2000-letni kulturi, ne bi bilo v skladu z interesi svete pravčnosti velike Italije.

Dvomimo pa, da bo ta bajka našla v svetu ono razumevanje, kot ga hoče doseči Italija. Trditve, da je organiziral atentat odpuščen jugoslovenski častnik in celo odpuščen kot nevreden, je sila šepava. Kje na svetu se bo našla propalica, ki bi nesla svojo glavo pod nož iz popolnoma nesebičnih vzrokov? Že samo ta točka, če abstrahiramo vse ostale pomisleke glede prehoda meje itd., je tako tehten argument proti italijanskim trditvam, da zgubi vsako senco verodostojnosti.

Tragedija v Selcah je deloma doigrana. Množice domačinov bodo morale v okove in izpostavljene bodo zopet najhujšemu trpinčenju, da spravijo iz mučnikov priznanje. Fašisti bodo znali dobiti krivca s sredstvi, ki so jih v preteklosti že preizkusili in ker se v svoji strahopetnosti niso upali takoj za napadalci ter jim tako pustili čas za pobeg, bodo sodišču izročili nedolžne. Fašistovska justica bo sodila na ukaz iz višjega mesta in naš narod bo nadaljeval svojo pot na Kalvarijo, dokler tudi on ne dočaka Vstajenja!

Ministrska naredba.

Dne 2. februarja 1928 je izdal minister pravde na podrejena sodišča odlok, s katerim dekretira kratkim potom, da morajo sodišča dopustiti vknjižbo lastninskih pravic v prid Italijanskim državljanom tudi pri onih zemljiščih, ki leže v območju 50 km obmejne cone. V svoji naredbi se sklicuje jugoslovenski minister pravde na »predstavke od strani italijanskega poslanstva« ter izrecno priznava, da je stališče tega poslanstva pravilno.

Iz zgolj strokovnih vidikov je treba poudariti, da je utemeljena prepoved pridobivanja posestev v obmejni coni s čl. 342. finančnega zakona za leto 1927/28. Ta finančni zakon je bil izglasovan v parlamentu, je veljal že od 1. aprila 1927 in ima polno zakonito moč, ker je bil s podpisom kralja in odgovornih ministrov objavljen v »Službenih Novinah«. Navedena določba finančnega zakona usvarja imperativno določbo, ki je obvezna za vsakega državljanca, predvsem torej za ministra pravde samega, obvezna pa tudi za vsa naša sodišča. Ker ta zakonita določba ne pozna nikake izjeme, velja v enaki meri za vse državljanke, torej tudi za Italijo in Italijane, pa makar so fašisti. Naš minister pravde pa je drugega mnenja in se pri tem sklicuje na konzularno konvencijo,

ujedinjenja Srbstva in Jugoslovenstva, pa bom tudi po smrti srečen in blažen; tudi bolečina, ki jo čutim, ker bom poginil pred srbsko puško, mi bo postala draga in mila v zavesti, da je ta puška naperjena na moja prsa za dobro Srbije in srbskega naroda, kateremu sem posvetil vse svoje življenje.»

Ali tako piše pred smrtjo izdajca?

17. junija 1917 so bili odvedeni Apis, Vulović in Malobabić na morišče.

Apisove zadnje besede so bile: »Zbogom bratje, umiram z željo, da naj bo Velika Srbija, a posebno Jugoslavija!«

Pod tremi salvami je Apis izdihnil. Njegovo truplo počiva še danes v Orčiji, njegova duša pa čaka, da se oni, za katere je padel, spomnijo nanj in na njegovo oporoka.

»Na bo Velika Jugoslavija...« Ali ne označujejo te besede končne ga cilja nas vseh, ki smo njegovo izvršenje prisegli na naše svete barjake in ki do danes nismo klonili v borbi za ta cilj? Kot mrtvi Apis moramo i mi, ki nas je sicer malo, posvetiti vse življenje Jugoslaviji, da bomo lahko nekoč ob bregovih svobodne Soče zapeli himno Svobode in Jugoslovenstva:

»Hrabri ko borci našeg Soluna, Slobode tvorci: to je Orjuna!«

igra torej smrtno nevarno igro, ko daje tem optantom privilegije, ki jih nimajo drugi inozemci v naši državi.

Koliko važnost je Italija pripisovala konzularni konvenciji iz leta 1879., dokazuje baš dejstvo, da Italija te konvencije sploh ni objavila. Storila je to šele v novembru 1923 in »prevzela nase obveznost, da upošteva določbe te konvencije«. Že datum objave je zanimiv z ozirom na datum Nettunskih konvencij in je pač jasno, da se je Italija na konvencijo iz leta 1879. spomnila šele v zvezi s poslednjimi. Za veljavnost konvencije prihaja torej v poštev le datum november 1923. Če je sploh kdaj stopila v veljavo, je stopila šele ta dan, kajti pred dnem objave po Italiji ni bila priznana.

Konvencija o zaščiti manjšin, objavljena v naših »Službenih Novinah« od 19. junija 1920 dočela, da naj veljajo med našo državo in članicami antante do zaključitve novih pogodb vse one pogodbe in konvencije, ki jih je sklenila kraljevina Srbija z eno izmed zavezniških držav na dan 8. avgusta 1914 ali po tem datumu. Konvencija iz leta 1879. ne spada med pogodbe gorenje vrste, kajti 1. avgusta ni bila v veljavi iz enostavnega vzroka, ker v Italiji še ni bila objavljena. Vprašanje je le, če je ta konvencija stopila oziroma mogla stopiti v veljavo po 1. avgustu 1914. To vprašanje se mora z vso odločnostjo zanikati predvsem s stališča, da so dogodki po 1. avgustu 1914 vsebinsko konvencije docela desavuirali, ker je na mesto Srbije, ki z Italijo ni imela nikakih teritorialnih stikov in interesnih konfliktov, stopila Jugoslavija, ki tvori še sama na sebi veliko oviro za italijansko ekspanzijo in mora biti torej Italiji kot mejašica zelo neprijetna. Vsi ti pomisleki bi morda odpadli, če bi Italija konvencijo iz leta 1879. v resnici izvrševala. Naš minister pravde pravi sicer, da Italija to dela, toda njegov dokaz obstoja le v dejstvu, da je Italija to konvencijo v novembru 1923 objavila. Italija je objavila že marsikaj, kar je ostalo le cunj papirja, kajti ona ne priznava v svoji politiki nikake morale. Objavila je pa tudi razne zakone in naredbe, ki jih izvršuje z vso odločnostjo in brezobzirnostjo, čeprav se te določbe protivijo smislu konvencije iz leta 1879. Ne bomo naštevati tu raznih fašističnih zakonov in naredb izdanih v svrhu poitalijančenja zaslužnjega Primorja, zlasti ne naredb, ki onemogočajo našim zaslužnjim bratom prosto gibanje, čeprav so »polnopravni državljanji Italije«, zadošča ugotovitev, da do danes še niti eden Jugosloven ni postal lastnik kakršnekoli nepremičnine v obmejni coni Italije. Vzemimo slučaj:

Zaveden Jugosloven ali makar samo zaveden Slovenec kupi v Postojni hotel ali kako drugo podjetje. Ali bo laško sodišče dovolilo vknjižbo njegove lastninske pravice? Ali bodo laške oblasti dovolile našemu državljanu prosto kretanje in izvrševanje obrti itd.? Mislimo, da pač ni med nami tako naivnega človeka, ki bi kaj takega veriel. In dokler ni reciprociteta izvedena tudi v praksi, tako dolgo moramo smatrati postopanje naših odgovornih ministrov kot neodgovorno izigravanje najvišjih državnih in nacionalnih interesov.

Sicer pa naredbe naših ministrov v obče ne vzbujajo posebnega spoštovanja. Kam bi prišli, če bi morale naše oblasti, predvsem pa naše sodne instance izvrševati vse to, kar je »naredil« eden ali drugi izmed neštevilnih ministrov, ki smo jih do danes imeli. Za ministra zadošča že intervencija laškega poslanika. Če se ga ne more znebiti drugače, mu pač ugoditi, samo da ni treba poslušati njegovih predstavk. Vsled predstavnika zunanjih zadev in pravde svoj čas celo odredila, da uživa tudi generalni konzul Italije v Ljubljani,

marchese Gavotti, čim in prednosti diplomatske osebnosti. Minister pravde je kratkoma ukazal državnemu pravdniku, da mora vsled žaljenja konzula vlagati tiskovne tožbe proti raznim nacionalnim časnikom. Šele sodišča so morala poučiti ministra pravde, da je postopal protizakonito in da tudi njegova naredba ne more zakona niti nadomestiti niti spreminjati.

Prepričani smo, da bodo postopala tudi v tem slučaju naša sodišča striktno po zakonih in odklanjala vse predloge laških državljanov na vknjižbo njih lastninskih pravic, kolikor to prepuveduje člen 342. finančnega zakona. Naredba našega ministra pravde ni nevarna samo za Dalmacijo in otoke, marveč tudi za Slovenijo. Italija je kljub vsemu zunanjemu blesku slabotna in izmogledana, ima pa na razpolago dovolj denarja, da zasleduje z vso zagreznostjo svoje zunanjepolitične cilje. Njej je neprijetno, da se neha njena oblast že na granici in da ne more posegati tudi preko meje po vseh onih, ki so ji na potu. Organizirala je sicer s pomočjo svojih trgovskih in diplomatskih zastopnikov v naši državi naravnost vzorno špijonažo, poučena je o kretanju vseh onih oseb, kojih delovanje ne prija fašističnem ciljem, nima pa toliko moči, da bi mogla proti tem jugoslovenskim državljanom nastopiti z ricinovinim oljem in drugimi srednjeveškimi sredstvi kulturne Italije. V njenem interesu bi bilo torej, da zaseje po celi dolžni naše meje gnezda, iz katerih bodo njeni zaupniki lahko kontrolirali vse gibanje teh Jugoslovenov in vršili med našim narodom ne le špijonažo, marveč tudi defetistično propagando. Naš minister pravde bi bil s tem popolnoma zadovoljen in bi gotovo takoj odstavil onega sodnika, ki bi ne vršil njegovih naredb. Hvala Bogu, te moči nima in je tudi ne bo dobil, hvala Bogu pa tudi, naši sodniki so v splošnem toliko nacionalni, da bodo čutili vso nevarnost ministrske naredbe in jo bodo kratkoma vrgli v koš. Kdor pozna le malo razmere ob meji, bo pritrtil, da Italija komaj čaka prilike in možnosti razširjenja preko meje. In temu razširjenju se upira celoten narod brez razlike na strankarsko pripadnost, kajti narod instinktivno čuti, da je Italija najbolj nevarna sovražnica, da nas hoče zaslužniti najprej gospodarsko, nato pa še teritorialno.

Po desetih letih.

Ako hočemo resno in v pravem duhu slaviti desetletnico osvobodjenja je nujno potrebno, da se stalno oziramo nazaj, da vidimo, kako je bilo pred desetimi leti, da si oživimo dogodke, ki smo jih pozabili in jih sporočimo onim, ki so bili še premalo ali premalo poučeni, da bi jih bili mogli takrat prav razumeti. Tudi bi bilo to potrebno na naše neštete krize in krize, da bi ne zapravljali tako po nepotrebnem dragocenega časa in bi v svitu tedanjih

dogodkov in izjav uredili svoje delo. Naši časopisi prinašajo cele strani samih velepomembnih izjav naših politikov, zabeležijo vsak še tako brezpomemben dogodek »o razvoju krize«, tako da imamo komaj še čas pomisliti, ali ni v tej naši državi in drugod okoli nas mnogo potrebnejšega in važnejšega nego pitijske izjave pripravajalcev se politikov.

Kdo izmed onih, ki so s polno dušo in neomajno vero zasledovali vojne in politične dogodke pred 10

let, se ni spomnil te dni onega dne, ko so časopisi javili, da se je grof Černin vrnil iz Bresta Litovskega z mirovno pogodbo v žepu. Ves Dmaj je bil na nogah, Slavnosten sprejem na kolodvoru. Zvečer veličastna iluminacija. Gostija in pojedina v sredi gladi, ki je pod njim trpel cesarski Dunaj. Generali in diplomati so si oddahnili. Velika Rusija je ležala na tleh. Govori, izjave! Proslava tako dolgo in tako željno pričakovane zmage nam zmagami se je morala vršiti na viden način, da se s tem potolažijo izmučene množice in da se pristrže greben Slovanom, ki so že preveč jasno kazali svojo vero v samostojne narodne države. Bil je velik halo tisti večer na Dunaju, dasi pravzaprav z mirom ni bilo še nič in so ruski zastopniki v Brestu Litovskem govorili take čudne do tedaj nezaslišane in nemogoče besede, da jih naši časopisi niso smeli prinašati.

Ruski boljševiki so povabili nemške in avstrijske državnike in vojskovodje na mirovni razgovor v Brest. Sestradanim Nemcem in Avstrijcem je bila to zmaga in, če ne zmaga, vsaj začetek zmage, kajti eden največjih nasprotnikov je bil pripravljen izstopiti iz vrste bojevnikov.

Cesar Wilhelm je govoril: »Naš Bog ima gotovo v nemškem narodom posebne namene, ker ga je podvrget težki preizkušnji, in vsak iz vas, ki resno in jasno misli, mi bo priznal, da je bilo to potrebno. Naš Bog hoče imeti mir, toda tak mir, da svet prisili izpolnjevati pravičnost in dobroto. Tak mir moramo dati svetu in to bomo tudi storili. Včeraj se je to posrečilo na lep način. Ko bo sovražnik premagal od naših vojsk, spoznal, da mu nadaljnji boj nič ne koristi, in nam bo podal roko, dobil bo tudi našo roko... Mir, kakršnega potrebujemo za silno bodočnost Nemčije, in ki bo odločal razvoj zgodovine. Zato mora pri nas stati mogočna sila nebes, zato mora vsak iz vas od otroka do starca vedno živeti za eno misel: Zmaga in nemški mir...«

Wilson pa je rekel v istem času: »Ta vojna ima svoj koren v zanemarjanju pravic malih narodov in plemen, ki niso imeli skupnosti in moči, da bi uveljavili svoje zahteve po svoji lastni državni pripadnosti in svoji lastni obliki političnega življenja. Pogodbene zaveze se morajo tako urediti, da bodo take stvari v bodoče nemogoče in te obveznosti morajo biti podprte s skupno močjo vseh narodov, ki ljubijo pravičnost in so pripravljeni ohraniti jo za vsako ceno.«

Antanta v tem času ni bila v ugodnem položaju. Od 30. januarja do 2. februarja je bil v Versailles veliki vojni svet, ki je pokazal, da antanta nima skupnega načrta in da si tudi glede bodočnosti ni na jasnem. Debata se je nadaljevala še par mesecev in šele koncem marca so spoznali vodilni možje, da gre za biti ali ne biti. Mi smo le malo izvedeli o vsem tem — a vemo, da se je pri vsem tem reševalo tudi naše vprašanje.

Hindenburg piše v svojih spomnih tako: »Dasi so bile še večje težave, ki jih je morala premagati naša delegacija v Brestu Litovskem, sem bil primoran siliti na to, da bi bil z ozirom na pripravljajoče se operacije na zapadu, mir na vzhodu čim preje dosežen. Stvar je bila urejena šele tedaj, ko je 10. februarja Trocky odrekel podpis mirovne pogodbe in je obenem proglasil, da je vojno stanje končano. V tem postopanju Trockega — ki je proti vsem načelom mednarodnega prava — sem videl poskus, da bi ostalo na vzhodu stanje stalne negotovosti... Nj. Vel. cesar je odločil, da naj dne 13. februarja na vzhodu zopet nastopi vojno stanje. Vojne operacije niso naletele nikjer na resen odpor nasprotnikov. Dne 3. marca je bil v Brestu Litovskem podpisan mir. S tem je bila tudi ruska vojna moč pravnoveljavno izločena iz vojne.

Obsežni kraji in celi rodovi so odpadli od dotlej celotnega ruskega državnega telesa. Odcepitev obmejnih držav od prejšnje carske države — vsled mirovni pogojev — je bila zame predvsem vojna pridobitev. S tem je bilo ustvarjeno — ako se smem tako izraziti — razsežno predpolje pred našo mejo proti Nemčiji.

Nato smo se pripravljali, da izsilimo odločitev na zapadni strani. Naše sile na vzhodu so bile proste — ali boljše rečeno — umali smo, da bodo proste vsaj, preden pride

ugoden letni čas. S pomočjo teh sil smo si mogli na zapadu ustvariti številno premoč. Prvič od začetka vojne na eni naši fronti premoč... »

Koncem marca je začel Hindenburg ofenzivo, ki je izpametovala antantne voditelje, da so postavili skupnega poveljnika Focha.

Med tem so Nemci vdrlj v Ukrajino. Morebiti je bila to najvažnejša prehodna doba svetovne vojne. Oslabljena, notranje razdvojena, v revoluciji razdivjana Rusija je brez odpora gledala, kako jo zasedajo Nemci. Za vso našo politiko, ki smo jo prej celo stoletje gradili na mogočno Rusijo, je bilo to največje razočaranje in v slovanskih narodih je prihajalo spoznanje, da se bodo morali osvoboditi brez Rusije. Toda iz tisoč ran krvaveča Rusija je ob enem s svojim ponižanjem proglašala načela samoodločbe in nemške nade na zmago so se razpršile v nič.

Kljub dunajskemu zmagoslavju se slovanski poslanci niso udali grofu Černinu in poročila naših listov pred 10 leti pripovedujejo o velikih odločnosti, ki je polnila male slovanske narode v kljub porazu Rusije. Rodil se je nov svet, kdaj je stari umiral na frontah.

Prihajalo je spoznanje, da si mora vsak narod sam kovati svojo usodo in da je notranja sila naroda močnejša od topov in orožja, ki je bilo takrat tako poceni na prodaj na ruski fronti. Bilo pa je v teh dogodkih še mnogo drugega poučnega za nas vse. Predvsem morda to, da je nacionalna zavest bila tista sila, ki je premagala to težko krizo in vodila boj do zmage, kdaj so propadale iluzije prejšnjih let.

In danes?
Kje je Rusija?
Kje Evropa?
Kje smo mi?

Nemškega miru, ki ga je prerokoval cesar Viljem v imenu pangermanskega Boga — ni bilo. Viljem je v Doornu, a njegov duh je še v Nemčiji, dasi ne tako mogočen — a še vedno nevaren. Wislon je mrtev.

Njegove ideje se niso izpolnile, dasi niso mrtev. Gotovo je ravno to vzrok današnji bolehačoči Evropi. Rusija ni rešila Nemčije, kakor je prerokoval Hindenburg. Brez orožja jo je premagala — dasi ne brez boja. A danes raste — o tem ni dvoma — raste v svojih novih silah. Svet pričakuje, kaj bo ž njó. Naši »stari Slovani« z bolelostjo gledajo židovske krvoloke na njenem prestolu. Zdi se jim, da je tudi med nami premalo starega slovenstva. A mi bi rekli, da je treba nam novega slovanstva, ki ne bo carsko rusofilsko, ampak demokratsko in socialno, kakor je duša slovanska. Tu bomo našli pot v oni svet, ki se že kaže v svojih obrisih bodočnosti.

Trocky, ki je imel pred 10 leti v Brestu Litovskem glavno besedo, je danes v Sibiriji. To je znak, da so visoko leteče besede svetovne revolucije in popolne prenovitve človeštva že odzvene kot iluzije, ki so mogoče le kontrastu: Rusija je drago plačala njihovo preizkušnjo. A tudi te ideje še niso mrtev. **Kakor pred 10 leti se tudi danes bore v Evropi med seboj trije svetovi: Takrat so jih predstavljala imena: Viljem-Wilson-Trocky, danes jih zastopajo: Fašizem — Društvo narodov — komunistična internacionala. Ali nacionalistični imperializem — ali pravice narodov — ali svetovni prevrat — to je vprašanje. Toda življenje je — pravijo — vrsta kompromisov med tem, kar je in, kar bi moralo biti. Danes se te tri sile še močno bore med seboj in mi smo — kakor pred 10 leti — sredi med njimi in — kakor takrat — se rešuje v borbi teh treh svetov naše vprašanje. Takrat nam je pretel pangermanski bog — danes nam preti rimski. Ni dvoma, da bo treba naših polnih sil, ako hočemo rešiti svoj državni problem tako, da ne postanemo žrtev dveh skrajnosti. Tega se morajo zavdati naši državniki, politiki, narodni voditelji in mi vsi. V tem duhu je treba da slavimo svojo prvo desetletnico lastne države.**

J. B.

A. VERBIČ:

Propad nemških bojnih organizacij.

Berlin, koncem februarja. Pred dnevi je imela berlinska organizacija sedaj vodilne nemške bojne organizacije »Stahlhelm« svoj redni občni zbor združen z obhodom uniformiranih »Stahlhelmovcev« po Berlinu. Občnega zbora se je udeležilo kakih 2500 članov, ki so nato v četveroredih marširali po mestu med prepevanjem protisocialističnih in šovinistično pobarvanih vsenemških pesmi. Ta pohod se je mogel vršiti le spričo naklonjenosti berlinske policije, ki je zastražila vso povorko tako temeljito, da so bili spopadi z burno protestirajočimi komunisti in socialisti skoraj nemogoči. Po razhodu se je naglo izkazala vsa nemoč »Stahlhelmovcev«, ki so jih pričeli pretepati kar na cesti in poditi po ulicah, da so morali vzbuditi pomilovanje. Sam sem bil priča, ko so izveliki dva Stahlhelmovca iz avtomobila in jim nemilo mikastili, dokler ni prispela policija. Vse to pa brez najmanjše obrambe ali protiakcije s strani Stahlhelmovcev.

Tako je bila ta skupščina s svojim tragikomičnim zaključnim dirkanjem po berlinskem asfaltu nov dokaz, da so nemške bojne organizacije v popolnem razkroju in da hite nasproti neizbežnemu poginu. Organizacije »Stahlhelm«, »Wehrwolf«, »Kyffhäuser«, »Oberland«, »Wicking« in »Vsenemška zveza«, ki so šteje vse skupaj v letih največjega obdobja 1919.—1924. preko 500.000 bivših frontnih vojakov in predstavljale mogočen politični faktor, so danes povsem zdecimirane in ohromele, da jim ne preostane drugega kakor likvidacija.

Vzroki tega razkroja so v pomanjkanju močne ideje, ki bi ohranila vse te silne tisoče pod prapori in jih priganjala k velikim odločilnim činom. Voditelji so samo štelj in zbirali, niso pa znali, ali imeli poguma zbrane mase izrabiti. Med tem je čas vršil svoje in ustvarjal iz leta 1919. na vse pripravljenih frontnih razočaranih borecove solidne buržuje, ki danes priznavajo že kar jasno, da ni življenje v republiki končno tako slabo in da se sedaj v resnici ne izplača zavoljo rdečebelno-črne zastave in monarhije nositi kožo na prodaj in znova zgrabiti za karabinko, ko se vse bolje prilže

po večerji v gostilni mirno pužit vrček piva, pri katerem je moči brez opasnosti še vedno malo pozabljati na nove razmere. To dobrovoljno razpoloženje »Stahlhelmovcev« se je posebno izkazalo pri lanskem manifestacijskem zborovanju v Berlinu.

Nemški narod in inozemstvo je pričakovalo tiste dni, da bodo »Stahlhelmovci« po svoje govorili in marsikdo je že celo videl prihajati skozi Brandenburška vrata Wilhelma Doornskega v novi veličini. Stahlhelmovci pa so »govorili po svoje« samo v gostilnah in restavracijah, kjer so popili vse pivo in použili krvave klobase do zadnje in se nato s papirnatiimi resolucijami v žepu porazgubili.

Kritiki in poznavalci so krstili to veliko zborovanje z »labudjo pesmijo« nemških bojnih organizacij in zadeli v črno, ker je propadanje baš od te dobe najefikasnije, tako da ga sedaj priznavajo že voditelji sami in opravičujejo »s smrtjo duše nemškega naroda izpod Verduna in Tannenberga«.

Dočim so nemške bojne, na podlagi frontnega članstva sloneče organizacije v stalnem propadanju, pa je v mnogem Orjuni slični »Jungdeutsche Orden« v stalnem napredovanju. Na podlagi osebnih opazovanj in preštudiranja »Manifesta« te organizacije sem se mogel uveriti, da sloni pokret na zelo zdravih temeljih tako v notranje, kakor zunanje političnih glediščih. Za nas pridejo posebno le slednja v poštev, ker je ta organizacija zelo nenaklonjena Italiji in zastopa javno, dokaj uspešno stališče, da se mora nemški narod sporazumeti z veliko francosko nacijo.

Jugosloveni moremo razpadanju nemških bojnih organizacij, katerih skupno članstvo znaša sedaj še mogoče kakih 60—70.000, pozdraviti le z zadovoljstvom, ker so bile baš te organizacije leglo reakcionarstva in skoro neodstavljava ovira za vsak sporazum med Nemčijo in Francijo, ki je za nas tako zaželjen.

Poravnajte naročnino!

Kronika.

NERAZUMLJIV MOLK.

Naša razkritja o špijonažnem delovanju italijanskega generalnega konzulata v Ljubljani so učinkovala kot bomba. Naš list je bil razprodan dve uri po izidu, in smo ga morali kljub zvišani nakladi ponovno tiskati. Pred desko, na kateri je bila nalepljena »Orjuna«, so se zbirale neprestano gruče ljudi, ki so s primernimi opazkami na konto Italije čitali naša razkritja.

Pa ne samo v Ljubljani, tudi v vseh ostalih krajih države so poročali listi o špijonažni aferi italijanskega konzulata ter s tem zbudili ogromno zanimanje naroda. Naš cilj pa je bil dosežen, čim so se oglasile tudi inozemske novine, ki so posebno nemške komentirale ta mednarodni škandal vse prej kot laskavo za Italijo.

Tembolj značilen pa je molk nekaterih ljubljanskih listov, ki so bili in so še gluhi in nemi za vse te dogodke. Mi nismo nikdar zasledovali cilja, da nasitimo senzacije željno maso in nismo nikdar imela namena delati reklamo svojemu listu, ko smo objavili te dokumente. Vsed tega smo si bili svesti polne podpore pri delu, pri katerem smo jo lahko upravičeno pričakovali. Mnenja smo, da je ta zadeva toliko aktualna, da je dolžnost vseh onih, ki so tolmači javnega mnenja, da spregovore odločno besedo.

Vendar pa se to izvzemši »Jutro« ni zgodilo. Ugotoviti moramo, da smatrajo drugi ljubljanski časopisi za mnogo važnejša obširna poročila o samomorih, justifikacijah, pustnih in pepelnicnih epizod, kot ožigosanje po vseh mednarodnih pravih prepovedanega delovanja italijanskega generalnega konzulata. Ugotoviti moramo, da so ti listi pisali o mnogo manjših diplomatskih škandalih, ki so se dogodili v tujih državah in bi pisali gotovo tudi o tem, če bi se dogodil makar v centralni Afriki, dočim molče, ko se vrši le ta pred nosom uredništva.

Naš očitek ni naperjen proti »Slovencu«. Zname so nam osebne simpatije nekaterih pobožnih gospodov do gospoda generalnega konzula in obratno.

Zelo pa se čudimo nerazumljivemu molku »Slovenskega Naroda«, ki doslej o prilikah, ko je bilo treba braniti bitne interese našega naroda, ni molčal. Prepričani smo, da bi brez škode ali rizika lahko posvetili tej stvari vsaj toliko prostora, kot ga je svoječasno špijonažni in drugim aferam širom sveta.

Nas sicer ta molk ne bo spravil iz ravnotežja in nam tudi ne more škodovati. Mnenja pa, ki si ga je ustvarila čitajoča publika o njem, je lahko izvedel iz lastnih vrst.

ITALIJANSKA »LIEBESGABE«.

V eni prejšnjih števil »Orjuna« smo objavili imena dveh akademikov, ki smo jih našli v zapiskih italijanskega konzula v zadevi podeljene italijanske štipendije. Gospoda sta se oglasila v »Slovencu« s »Poslanim«, ki ga tukaj tudi mi dobesedno prinašamo.

Z ozirom na notico, objavljeno v »Orjuni« št. 7. pod naslovom »Italijanska Liebesgabe« in ker dostavlja »Orjuna« k temu poročilu še vprašanje, na kak način je bilo mogoče omenjenima študentoma pridobiti si toliko naklonjenosti g. marchese Gavottija, izjavljata prizadeta sledeče:

Zvedela sva, da so razpisane štipendije od strani italijanske vlade za jugoslovenske študente. Med drugimi kompetentni, med katerimi so bili celo Orjunaši, sva tudi midva vložila prošnjo v namenu, da prideva kot študenta med svet in da se mi-mogrede naučiva jezika, česar se ne sramujeva priznati. G. gen. konzul je imel nalogo, da odloči, kdo naj dobi štipendijo in je določil baš naju, nje-mu do tedaj docela nepoznana študenta. Odločil pa je samo na podlagi gimnazijskih in univerzitetnih izpričeval. Iz pomisleka, da ne bi mogoče šlo za kak političen moment, sva se informirala pri različnih odličnih osebah, ki pa v danih okoliščinah niso videli nikake tozadevne nevarnosti. Ne prej, ne poslej nama ni ne g. gen. konzul, ne kaka italijanska oblast na kak političen ali celo špijonski namen namignila. — Tone Zupančič. — Pucelj Jože.

Mi te izjave ne prinašamo morda radi tega, da damo zadoščenje italijanskima štipendistoma. Ne! Za nas Orjunaše je sramotno, če sprejema Slovenec podporo, ki mu jo je

priporil italijanski špijon, ne glede na to, da se kljub izjavi, naj nam gospoda oprostita, ne moremo otre-sti suma, ker dobro poznamo Itali-jane, še posebej pa njihove diplo-mate, ki se držijo točno gesla: »Nulla per nulla.« Če so bili med prosilci tudi Orjunaši, na stvari ni-česar ne menja, saj smo mi v prvi vrsti javno prišli imena Orjunašev izdajalcev in bomo gospodoma sam-o hvaležni, če nam blagovolita imenovati dotična imena, da se jih na lep način otresemo. ker se danes držimo principa, da najprej pome-tamo v lastnih vrstah. Torej ne radi tega, ampak zato prinašamo izjavo, ker nam služi kot ponoven nepobit-ten dokaz, kako točna so naša odk-ritja.

ODLIKOVANJA.

Pričujoče pismo smo prejeli od enega naših neumornih bratov in ga priobčujemo brez komentarja.

Dragi!

V zadnjem času se je v ljubljanskih dnevnikih bralo, da je zelo do-sti železniških uslužbencev bilo od-likovanih z redi sv. Save itd. Med drugim sem bral, da sta bila odliko-vana inž. Dolinšek, nač. maš. odd. pri direkciji in inž. Weinberger, nač. kurilnice Ljubljanski glavni kolo-dvor. Meni se zdi čudno, kako je mogoče, da se trde Nemce-buršake odlikuje z redi slovanskega porekla. Še v letu 1924. so naši Nemci trdno vzdrževali nemški službeni jezik v naših uradih in z veliko mujo in žrt-vami smo jih prisilili odnosno prisiljevali, da so se umaknili ali pa uklo-nili. Tudi pasivna resistenca se jim je nebrojkrat očitala in dokazala — no in sedaj kar naenkrat odlike s kraljevim ukazom! Kakšni motivi in vzroki so vodili dotične ljudi, ki so smatrali za dobro in potrebno pred-lagati take ljudi v odlikovanje? Morda ne osebne koristi nekaterih vlastodržcev ali pa kakšni strankar-ski oziri potapljaočih se strankarjev?

Na vse to je težko odgovoriti! Navajam, da je n. pr. inž. Weinber-ger velik osebni lovski prijatelj di-rektora inž. Kneževiča, za katerega dresira Weinberger lovske pse. Poleg tega se je v »Ujedinjenem železničarju« št. 16. od 15. avgusta 1927 na 4. strani med drugim pisalo, da se jemljejo na love lovski gonjači, ki so gotove dneve zaračunani v mezdnih polah (kurilnice). Čeprav jih dotične dni ni videti v kurilnici.

Je pač značilno za naše kraje ne vplivajo dobro na stotine in tisoče ljudi, ki za razmere dobro vedo in se spogledavajo, ko se vidi kako se koruptnost odlikuje s prvostopnimi odlikovanji naše narodne države.

Bogme tako odvratno me še ni zadelo v naši državi nobena stvar kot navedene odlike.

Da se ne more češ noč odstraniti tujec iz državnih služb in države, na to pristane s pripombo, da se je v tem pogledu v Sloveniji zelo malo storilo, ali da se odlikujejo Nemci-buršaki, ki tvorijo močno avantgardo germanstva na Balkanu, tega pa ni-sem pričakoval.

Ne vem kako bi označil tako po-stopanje. Da li je to neumnost, ko-ruptnost, slabost, ohromeli pacifi-zem ali kaj?

Izpovedal sem Ti moje mišljenje, nam da nisem osamljen v mojih nazorih in te želim, da bi mi Jugosloveni ne padli v močvirje, iz kate-rega se bo mogoče rešiti le z veliki-mi in strašnimi žrtvami.

Bodite lepo pozdravljeni vsi do-bri jugoslovenski nacionalisti.

Vaš T.

Za smeh in kratek čas. Češki li-sti poročajo o sledečem kulturnem škandalu: V Parizu živi eden naj-večjih sedaj živečih ruskih pesni-kov Balmont. Zadnja leta se mnogo zanima za slovanske literature in je prevedel že več del iz češčine Vrchlickega, Bezruča, iz poljščine Kasprovicza, iz hrvaščine Boža Sovriča itd. Med tem ga je zanimala posebno srbska narodna epika. Ho-tel je podati prevodu zbirko najlep-ših narodnih pesmi. Obrnil se je na prof. Bjelića v Beogradu, na pari-škega poslanika Spalajkovića in na tajnika pri poslanstvu Mirkovića, da bi mu oskrbeli zbirko srbskih narod-nih pesmi, iz katerih bi izbral naj-lepše, da bi jih prevedel. A na svojo prošnjo ni dobil niti odgovora. Dve leti je zaman čakal, da mu naše po-

slaništvo oskrbi original. — Končno je dobil knjigo preko Prage in v neki pariški knjižnici je našel malo zbirko narodnih pesmi. Iz pesnikove ko-respondence se vidi, s kako vnemo se je lotil dela, pa tudi, kako malo se brigamo za svojo kulturno reklamo v Evropi. Zato smo bolj znani po Glavnjačah, nego po kulturnih de-ljih. — Zadnjič je nekdo v skupščini iskal prosvetnega ministra, pa ni ni-hče več vedel, kdo je. Enkrat so že mislili, da ga sploh ni, oziroma da so pozabili nanj. Končno so pri blagajni konstatirali, da je še. samo da nihče ne ve, zakaj je.

Najnovejši epohalni čin Musso-li-nija. Iz P i s e smo sprejeli po poseb-ni dosedaj gospodu generalkonzulu Gavottiju neznanj poti sledečo vele-interesantno brzojavko:

»Poznani »Nagnjeni stolp v Pisi« se je, kot je že splošno znano, v po-slednjih zimskih mesecih zelo nagnil in je bilo slehernega dne pričakovati katastrofe. Ko je o tej grozeči nevar-nosti izvedel on, Mussolini, je izjavil takoj zbranim ministrom črnosrajč-nikom:

»V fašistovski Italiji ne obstoji nikaka nevarnost preobratov, in če je kje kak sled take nevarnosti, bom jaz sam osebno proti njej nastopil!« Istočasno je zaukazal pisarskemu prefektu, da naj izmeri takoj vrat Pi-sanskega stolpa in ga nato obleče od glave do temelja v črno srajco.

Električno brušenje britvic in rezil

BESEDNIK IN DRUG LJUBLJANA, Prešernova ul. 5.

S pomočjo pridnih rok mladim Italijank se je posrečilo v osmih dneh sešiti srajco, v katero so oblekli to staro stavbo. Nato je odredil Duce, da naj se zbere v senci Pisanskega stolpa črna miličarska vojska. Pi-sanska kohorta je zavzela svoje me-sto sporedno s stolpom. Po navdu-šujočem govoru z običajno napovedjo skorajšnje vojne z Jugoslavijo je Duce odločno zaklical:

Črne srajce, mirno! Ena, dve trli! Ze pri »eni« je pretreslo staro zi-dovje čudno drhtenje. Pri »dve« se je stavec skoraj zravnal in pri »tri« pa stal kot sveča ravno.

»Ali nisem dejal, da ni v Italiji nikake opasnosti preobrata! Nagnje-nec je takoj ubogal, čim sem mu za-povedal.«

Tako govori sedaj vsa Italija o tem najnovejšem Ducejevem činu, ki mu je slična samo še kri potenja v Konnersreuthu.

Nujna pomoč. Zgodilo se je sredi letošnje zime, da so naši kraji v Her-cegovini, v Črni gori in v Dalmaciji bili naenkrat brez hrane in po časo-pisih je nastal vik in krik. Najmanj se je ob teh vesteh vznemirjala naša vlada, ki ji je bilo vprašanje foteljev dosti važnejše nego lakota po raznih krajih naše države. Toda čut skup-nosti je vkljub raznim avtonomistič-nim namenom zadnjih let pri nas že tako močan, da so bili državljani drugih pokrajin takoj pripravljent pomagati nesrečnim bratom v južnih pokrajinah, dasi tudi drugod, poseb-no med inteligenco, ni posebnega obilja. Mladina po šolah je nanesla skupaj darove, hrane in obleke, in člo-vek bi mislil, da bo država vsaj se-daj pospešila »nujno pomoč« in po-slala darove v kraje, kjer so bili po-trebni. Zgodilo pa se je nekaj never-jetnega, ali, če hočete, nemogočega.

Država je zahtevala od darovalcev, naj plačajo tudi prevoz. In tako so stali zaboji, polni darov, v Ljubljani, ob času, ko so ljudje v južnih krajih trpeli pomanjkanje. Treba je bilo raznih intervencij in dogovorov o kompetenci, preden so bili darovi odposlani. Med tem se je naših bratov usmilil dobri Bog, nekaj jih je poklical k sebi, onim, ki še žive, je poslal zgodnjo pomlad in s tem zmanjšal katastrofo, ki je pretela vsled brezbrčnosti in nesposobnosti vlade. Res, težko je napisati satire pri tako žalostnih dogodkih. Vprašanje je samo, kako dolgo bo še narod trpel pod temi strašnimi razmerami!

Proslava 40-letnice upora v Boki. 12. t. m. se je vršila v Boki skromna proslava v spomin padlim žrtvam avstrijske soldateske. Prisostvovalo je mnogo delegatov, ki

so v svojih govorih povdarjali velike žrtve, ki so jih Braničević, Zigorčič, Grabac in Raš doprinesli za svobodo slovanskih narodov.

Skupščina Orjune v Tučepi, Dalmacija se je vršila 2. t. m. ob polnoštevni udeležbi članstva. Predsednikom je bil izbran br. Ivan Simič-Stipin, podpredsednikom br. Vrčko Zalič in tajnikom br. Ivan Visković Matin.

Skupščina Orjune v Kaštel-Lukšiču se je vršila v sredo 15. t. m. Posetili so jo znani splitski Orjunaši bratje Paško Fabris, A. Domažet, N. Bartulović i. dr. Na skupščini je br. Bartulović v zanosnih besedah opisal borbo Jugoslovenskega pokreta in vse žrtve Orjune za dosego velikega cilja in končno pozval zbrano članstvo k nadaljnjemu neumornemu delu za blagor Nacije.

Tužni glasi.

Zopet gonja proti slovanskim duhovnikom. Prišel je sedaj humoristični tednik »Marameo«. Objavil je v zadnji številki pod naslovom »Pazimo na Vrdele« članek, kjer se zaganja predvsem proti slovanskemu župniku pri Sv. Ivanu pri Trstu. Povod sta mu dala kipa sv. Cirila in Metoda, ki stojita ob velikem oltarju, češ, da sta bila postavljena za časa italijanskega suženjstva. Sedaj pa da nimata nobenega drugega pomena, kakor da ščuvata, župnik Sila pa da tajno deluje za blaženo državo treh črk. Radi teh svetnikov da je iz cerkve izključena italijanščina in da se vsi cerkveni obredi vršijo v slovanskem jeziku. Nato pravi člankar, da je vtaknil svoj nos tudi v stanovanje tamoš-

nega kaplana Boža Micanovića in da je zasačil, kako je svoje stanovanje, ki ga ima v župnišču in ki je torej občinska last, preuredil v uredništvo, ki tvori vez med dvema slovanskima listoma, med »Pučkim prijateljem« in »Goriško Stražo«. Nato zna zelo učeno poročati, kaj pomeni eno in drugo v italijanščini in trdi, da se tiska »Pučki prijatelj« v Pazinu. Članek končuje s pozivom, naj se posebno pazi na Vrdele.

Se o odpustu ing. Rustje. Ing. Rustja je dobil te dni odpuštni odlok komisarja goriške Zadrzne zveze. S 1. aprilom se mu odpoveduje služba, dela pa je sedaj prost. 1. aprila mora zapustiti tudi stanovanjske prostore, ki jih ima v posloju Zadrzne zveze. Celotne

Pustni dogodek.

V mafinem kraju na Dolenjskem je bilo kmalu po prevratu toliko društev, kolikor inteligentov. Odborniki enega so bili odborniki drugega, tretjega in vseh ostalih.

Tamošnja čitalnica si je osnovala svoj orkester in ravno tako Sokol. Muzikanti, instrumenti in vse ostale pritlikline so bile seveda pri enem in drugem iste. Orkester je igral na vseh prireditvah enkrat za eno, drugič za drugo blagajno in harmonija je bila razen na »koncertih« vedno neskalsena.

Pa pade v glavo odboru čitalnice, da si nabavi harmonij v popolnoma lastni režiji. Rečeno — storjeno. Star organist se je ločil za malo odškodnino od svojih mehov in čitalnica je imela harmonij. Kmalu nato je sviral sokolski orkester na neki prireditvi in odbor je zaprosil čitalnico za izposojenje harmonija. Gospodje odborniki so formulirali prošnjo in jo oddali na pošto. Drugi dan so imeli sejo čitalnice. Prošnja se je glasno prečitala in tajnik, ki je bil istočasno tajnik Sokola, je pisмено javil ugodno rešitev odboru Sokola.

Prireditve je srečno potekla in harmonij je v splošno zadovoljstvo krepko podpiral ostali orkester v vsakem oziru. Zadeva bi končala v najlepšem redu, ko bi se transportiral harmonij po končani prireditvi nazaj, kjer je bil shranjen. Ker pa se to ni storilo, je na seji čitalniškega odbora udaril tajnik po mizi in napisal oster protest tajniku Sokola. Na seji Sokola pa je isti mož odločno zavrnil očitke in še ostreje odgovoril čitalnici. Gg. odborniki so se postavili na strogo zakonito stališče ter pisarili pisma sem in tja, vedno po pošti — v največje veselje vaščanov. Končno so določili skupno sejo, na kateri je napadal predsednik samega odbora v svojstvu predsednika nasprotne družve, ravno tako tajnik, seja je trajala pozno v noč, dokler se niso končno sporazumeli. Žal pa so sporazum sklenili nekoliko miši, ki so v času ogorčene borbe med »obema« odboroma požrle mehove.

Tele dogodnice sem se spomnil, ko sem čital reševanje monoštrske afere. Italijanska diplomacija je pripravila svetu primerno predpustno zabavo, kar je vsekakor hvalevredno. Večne sitnosti, s katerimi si lomijo glave visoki diplomati, napravijo ozračje, v katerem je težko dihati. Mala sprememba, ki sta jo sedaj pripravili Italija in Madžarska,

bo ohladila težke glave in delo bo potem vsem lažje.

Italija je utihotapila orožja v Madžarsko, ter ste se s tem obe državi pregrešili proti mirovnim pogodbam.

To dejstvo se res vzame lahko tragično, toda tudi komično, kot kaže razvoj dogodkov. Zakaj bi se radi tega razburjal svet? In kje stoji zapisano, da je to baš italijanski vojni material? Lahko da je to pošiljatev kakega italijanskega slaščičarja ali tovarnarja makaron. Zato bi bilo treba to ugotoviti.

Ker je zavrnila Avstrija ponudbo, da sprejme pet vagonov municije in vojnega materiala, kar je navadna baharija, ker vsi vemo, da Avstrija nima vsega preveč, je bilo treba obvestiti pošiljatelja ter ga opozoriti na mednarodno pogodbo, ki prepoveduje Madžarski uvoz vojnega materiala. Napisali so pismo in ga poslali v Verono. Postajenačelnik ga je vrnil s pripombo, da se pošiljatelj ni javil. Najbrže je pozabil na pošiljatev (g. Mussolini ga bo pustil obesiti na prvo drevo, če ga dobi, ker on ne trpi v Italiji pozabljivih ljudi).

Pisma so romala sem in tja in končno je prišla madžarska železniška uprava v veliko zadrego. Pa jo je pogruntal eden izmed teh gospodov! Prišel je na sijajen domislek, da mora končno madžarsko vojno ministrstvo vendar nekaj vedeti o pošiljavi vojnega materiala. Napisali so pismo na generala viteške vojske in ga poslali v Budimpešto.

Toda g. vojni minister ni vedel nič. Poslal je šele komisijo, da pregleda material, ga popiše in o njem poroča.

Tak vojni minister je pač figo vreden, če se mu niti ne sanja o petih vagonih strojnici in municije, ki so mu poslani. Prepričan sem, da bo g. Mussolini zahteval njegovo odstavitev, ker ga gotovo ne more pozabiti, če ima tako evidenco v svojih arzenalih.

Sedaj romajo pisma in poročila sem in tja, iz Rima v Budimpešto, iz Verone v Monoster, ter bodo romala toliko časa, da postane material zarjav in se bo lahko prodal kot neraben, kar se v takih okoliščinah, kot se nahaja sedaj teh pet vagonov, na madžarskih tleh običajno zgodi že čez noč.

Zato je vsako razburjanje glede tega tihotapstva popolnoma nepotrebno in je gotovo škoda časa, če se bavi društvo narodov na svojem prihodnjem zasedanju s to zadevo.

Matic.

odpravnine dobi s plačo vred nekaj nad 4000 lir. Nadaljujejo se revizije po vseh posojilnicah, članicah Zadrzne zveze — po deželi. Dvignjeni denar pri Zadrzni zvezi vlagajo ljudje po večini pri podružnici Ljubljanske Kreditne banke v Gorici.

Italijanska predrznost. Pred dnevi so po splitskih ulicah stopali nekateri dijaki, ki hodijo v šolo Lege in na ves glas prepevali »Giovinezza«. Čudimo se, da se ni našel nihče, ki bi petje podprl s par gorkih klofut, da bi s tem pokazal italijanskim zelenošcem, da so v Jugoslaviji in ne v blaženi Italiji.

! Inserirajte v „Orjuni“

GUMI NOGAVICE

za bolne noge in krčne žile, kolenska varovala vedno v zalogi pri tvrdki

G. BESEDNIK IN DRUG

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 5.

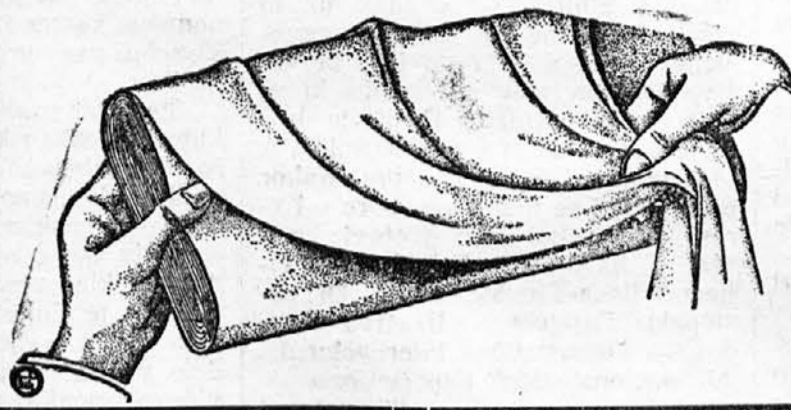
RADIO-AVTO

akumulatorske baterije prima domač izdelek!

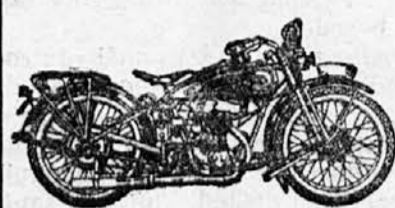
„VATRA“ MARIBOR Ing. J. & F. Domicelj.

Kupujte samo pri tvrdkah, ki insevirajo v „Orjuni“!

A. & E. SKABERNE, LJUBLJANA

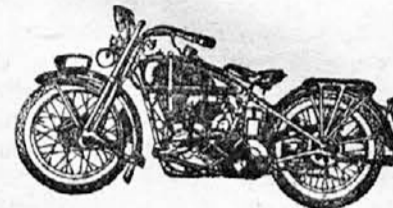

Velika zaloga češkega in angleškega sukna

Dospeli HARLEY DAVIDSON

modeli 1928.

z zavoro na sprednjem kolesu, zračnim čistilom na razplinjaču, novo popolnoma avtomatično sesalko za olje in mnogimi drugimi izboljšavami.

Dobava vseh modelov promptna! ■ Tudi na 12 mesečnih obrokov! ■ Vsi rezervni deli na zalogi!

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:

Tehniška komercialna družba z o. z., Ljubljana, Tavčarjeva ul. 6. - Tel. int. 2138.

Podzastopniki:

Ivan Leon, Zagreb. vogal Ilice in Bosanske ul.

N. Dležal, Beograd. Cara Lazara 10/IV.

Ant. Pintar, Novi Sad.

F. Deutsch, Split. Futoški put 4.

Novi

Ford

dospel

Na ogled 24. 25. 26. februarja t. l. od 15. do 17. ure v zeleni dvorani hotela „Union“

American Motors Ltd.

LJUBLJANA, Dunajska cesta 9

Telefon 24-77

Telegram: AMOT

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Je najmoderneje urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprestejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole Risanke, dnevnik in beležnice.